

Vliv aspektů ochrany životního prostředí na vývoj chemického průmyslu v Evropě

Všichni si přejeme, pokud mluvím za chemiky, aby bylo životní prostředí účinně chráněno. My starší jsme prožili údobí, kdy hlavním cílem byla výroba žádaných produktů a energie a ochrana životního prostředí byla odsunována do pozadí. Často se o ochraně prostředí nemohlo bez rizika ani mluvit a bez rizika nebylo možné ani publikovat údaje o stavu ovzduší, vod a produkci odpadů. Toto omezování informačních zdrojů se promítlo i do vztahu veřejnosti k chemickému průmyslu. Běžní občané často přisuzovali „chemii“ škody na životním prostředí způsobené výrobou energie nebo zemědělskou výrobou a nedostatečným čištěním odpadních vod. Za příčinu zhoršování čistoty vod a ovzduší byly pokládány „chemické látky“.

Všichni chemici jistě uvítali skutečnost, že je nyní ochrana prostředí věnována odpovídající péči. Úspěchy jsou zcela zřejmé. Zlepšila se čistota vody ve většině vodních toků. Je to proto, že v mnoha městech, kde čistírny vody nebyly, musely být a byly vystavěny. Čističky odpadních vod byly postaveny i ve všech chemických závodech, kde v minulosti nebyly. K zlepšení životního prostředí přispěla i skutečnost, že byly některé výroby zrušeny a že výroba energie a tepla spalováním uhlí byla nahrazena výrobou spalováním zemního plynu. Zásadní vliv na čistotu ovzduší mělo zavedení odsiřovacích zařízení v elektrárnách spalujících uhlí. Pokládám za vážný nedostatek veřejného informačního systému, že běžným občanům nebyla podána jasná a srozumitelná informace o tom, kolik finančních prostředků bylo věnováno na tyto systémy ochrany prostředí. Běžný občan také není informován o tom, jaké finanční prostředky vynakládá stát na likvidaci tzv. „starých ekologických zátěží“, skládek a lagun chemických a jiných odpadů. Zlepšení stavu životního prostředí je zcela prokazatelné a významné.

Při úvahách o ochraně životního prostředí je nutné si uvědomit, že zvýšená péče o ochranu životního prostředí v Evropě je pro výrobce chemických látek významným ekonomickým faktorem. Dokazují to dokumenty „BREF“, což jsou dokumenty o „nejlepších dostupných technikách“ v chemickém průmyslu vydávané v Evropské unii. Chemické podniky musí žádat o schválení „integrovaného povolení výroby“, jehož součástí je i porovnání použitého technologického postupu s „nejlepší dostupnou technikou“. Výrobci tedy musí prokázat, že technologický postup odpovídá „nejlepším dostupným technikám“. Podstatou „nejlepších dostupných technik“ je zejména péče o ochranu životního prostředí. Například dokument BREF oboru Chemické speciality (Fine Organic Chemicals) je z velké části věnován postupům zachycování nebezpečných složek z odpadních plynných proudů, chloru, chlorovodíku, bromu, bromovodíku, kyanovodíku a dalších plynů. Podstatný podíl textu tvoří popis metod likvidace odpadních vod obsahujících biologicky nerozložitelné sloučeniny. Standardem zpracování odpadních vod v chemickém průmyslu je v současné době postup, kdy jsou v konečném stupni vody vedeny do biologického stupně čištění. Pokud odpadní vody obsahují biologicky nerozložitelné

sloučeniny, je aplikována jejich předúprava, např. tzv. mokrou oxidací, již jsou biologicky nerozložitelné sloučeniny převedeny na sloučeniny biologicky rozložitelné. Požadavky na ochranu prostředí představují ovšem významný ekonomický faktor, promítají se do ceny produktu. Z dokumentů BREF je zřejmé, že vysoké požadavky na ochranu životního prostředí v Evropě ovlivňují vývoj chemického průmyslu v Evropě. Například, v Evropě nejsou stavěny nové výrobní látky, jejichž výroba je spojena s produkcí velkých množství odpadních solí a mnohé výroby, z nichž odpadají odpadní anorganické soli, jsou zavírány. Příkladem je výroba sody a výroba titanové běloby. Usnadněnou situaci mají výroby, které mohou vypouštět odpadní vody do velkých řek nebo do moře. Vypouštění odpadních vod obsahujících soli do moří je však postupně také omezováno.

Ochrana životního prostředí je účelnou a nutnou součástí výroby chemických produktů, přehnané požadavky na ochranu životního prostředí mohou však způsobit, že cena výrobku vzroste natolik, že chemická výroba nebude schopna konkurovat na světovém trhu. Podniky chemického průmyslu navíc narážejí někdy i na nerealistické požadavky skupin obyvatel, které „bojují“ za zrušení výroben chemického průmyslu v jejich okolí, které pokládají za zdroj ohrožení životního prostředí. Aktivita obyvatel za zrušení chemických výroben je nutné označit jako idealistické.

Bohaté vrstvy obyvatel se ve většině průmyslových zemí stěhují do „elitních čtvrtí“, v nichž nejsou žádné průmyslové ani zemědělské výroby, ale kam se všechny potřebné produkty dovážejí v čisté formě, ale do nichž proudí finanční prostředky odjinud. Představa „elitní čtvrti“ je lákavá, pro město, region, stát i Evropu jako celek. Je to představa oblasti, kde si můžete všechno koupit, ale kde neobtěžuje chemický ani jiný průmysl, ani zemědělská výroba. I skupiny obyvatel, které bojují za zrušení chemických výroben v jejich okolí, si to jistě nepředstavují tak, že v jejich městě nebude možné si koupit chemické výrobky, například prací prostředky do automatických praček nebo benzín. Je třeba si uvědomit, že představa „elitní čtvrti“ se dá realizovat ovšem jen tam, kde do elitní čtvrti proudí z nějakých zdrojů finanční prostředky. Každé město, region, stát i Evropa jako celek si musí ujasnit, čím se prosadí na světovém trhu, tedy, čím se bude žít. Je tedy nutné hledat kompromis. Nejde o to, aby se region uplatnil na mezinárodním trhu za cenu „prodeje životního prostředí“, ale aby požadavky na ochranu prostředí byly realistické. Politici, podnikatelé a obyvatelé si tedy musí ujasnit, čím přispějí do mezinárodní dělby práce na světovém trhu, tedy „čím se budou státy v Evropě žít“. Nerealistické zvyšování požadavků na ochranu prostředí by mohlo vést k významnému omezení podmínek činnosti chemického a petrochemického průmyslu. Důsledkem by mohlo být uzavírání podniků chemického průmyslu v Evropě. Tento sektor by se, po výrobě elektroniky a textilu, přenesl do Asie. Produkty by musely být dováženy.

Josef Horák

Ministerstvo životního prostředí
 Vršovická 65, 100 10 Praha 10
 Tiskové oddělení, Eva Veverková
 tel.: 267 122 139
 fax: 272 742 071, 267 311 496
 eva_veverkova@env.cz, www.env.cz

Tisková zpráva
 Praha, 7. září 2005

ÚDAJE Z INTEGROVANÉHO REGISTRU ZNEČIŠŤOVÁNÍ BUDOU VEŘEJNĚ DOSTUPNÉ

V letošním roce proběhlo první ohlašování údajů do integrovaného registru znečišťování životního prostředí (IRZ). Ministerstvo životního prostředí [1] je povinno každoročně do 30. září zveřejnit údaje, ohlášené do IRZ za předchozí rok, proto **30. září 2005** budou poprvé zpřístupněny údaje, ohlášené do IRZ za rok 2004. Česká republika tímto plní své závazky v oblasti životního prostředí a řadí se tak k dalším environmentálně vyspělým zemím Evropy, které umožňují veřejnosti rozsáhlý přístup k informacím o znečištění životního prostředí.

Integrovaný registr znečišťování životního prostředí (integrovaný registr znečišťování) je databáze údajů o vybraných látkách a jejich emisích a přenosech. Ministerstvo životního prostředí zřizuje a spravuje integrovaný registr znečišťování jako veřejně přístupný informační systém. Veřejná dostupnost je zásadní vlastností IRZ, která výrazným způsobem ovlivňuje celou správu a provoz registru a odlišuje IRZ od doposud fungujících registrů. Rozšiřování a prezentace dat hrají klíčovou roli v celé koncepci IRZ.

Zveřejnění údajů z IRZ proběhne 30. 9. 2005 na internetu prostřednictvím webových stránek www.irz.cz. Provozovatelem stránek IRZ bude CENIA, česká informační agentura životního prostředí.

Další informace:

Integrovaný registr znečišťování – <http://www.irz.cz>

Zákon o integrované prevenci – <http://www.env.cz/AIS/web.nsf/pages/legislativa>

Evropský registr emisí znečišťujících látek – <http://www.eper.cec.eu.int>

CENIA, česká informační agentura životního prostředí – <http://www.cenia.cz>

Kontakt na experta:

Ing. Bc. Jan Maršák – vedoucí oddělení IPPC, MŽP

Tel.: 267 122 974

e-mail: Jan_Marsak@env.cz

Přílohy:

- [1] § 26 zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezení znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci)
- [2] MŽP ve spolupráci s CENIA zabezpečuje zveřejňování údajů ohlášených do IRZ podle § 26 odst. 1 Zákona č. 76/2002 Sb. o integrované prevenci